

■ Pacyfizm

Jest to ruch społeczno-polityczny, który ma na celu wyeliminowanie wojen i przemocy jako sposobów rozstrzygania konfliktów (bez względu na ich charakter i powód). Dla pacyfistów pokój stanowi wartość nadrzędną. Pierwsze organizacje pacyfistyczne powstały w USA i Wielkiej Brytanii po zakończeniu wojen napoleońskich (w 1815 r.). Ich działacze doprowadzili do serii międzynarodowych kongresów pacyfistycznych (1845–1851 r.) i haskich konferencji pokojowych (1899 i 1907 r.), które dotyczyły pokojowego załatwiania sporów międzynarodowych i prawa wojennego. W ten sposób udało się powołać m.in. instytucję „dobrych usług”, międzynarodową komisję badań czy też arbitraż. Najbardziej znanymi zwolennikami pacyfizmu byli Albert Einstein, Lew Tołstoj, Mahatma Gandhi i Martin Luther King. Do najważniejszych **pozarządowych organizacji pacyfistycznych** należą:

- ▶ **Międzynarodowe Biuro Pokoju (IPB)** założone w 1964 r.; prowadzi działania na rzecz rozwijania w społeczeństwie postaw pacyfistycznych, w szczególności dotyczących zakazu prób jądrowych i tworzenia stref bezatomowych, likwidacji obcych baz wojskowych, pokojowego rozstrzygania sporów oraz umacniania pozycji ONZ na arenie międzynarodowej,
- ▶ **Międzynarodowa Akademia Pokoju (IPA)** utworzona w 1970 r.; ma na celu podnoszenie praktycznych umiejętności osób odpowiedzialnych za światową politykę w zakresie pokojowego załatwiania sporów, w tym prowadzenia negocjacji i mediacji,
- ▶ **Światowa Rada Pokoju (WPC)** powołana do istnienia w 1950 r. w Warszawie; jej działacze protestują przeciwko przejawom agresji, wyścigowi zbrojeń i kolonializmowi, rozstrzyganiu sporów za pomocą siły, wytwarzaniu broni nuklearnej.

Metody pokojowego rozstrzygania sporów

Dyplomatyczne
<ul style="list-style-type: none"> • rokowania/negocjacje – dwustronne rozmowy bez udziału strony trzeciej, np. amerykańsko-radzieckie pertraktacje rozbrojeniowe z lat 80. XX w., • mediacje – aby do nich doszło, państwa muszą wyrazić zgodę na pośrednictwo w sporze strony trzeciej; w charakterze mediatora może występować przedstawiciel innego państwa, organizacji międzynarodowej lub osoba fizyczna; zadaniem mediatora jest prezentowanie konkretnych sposobów rozstrzygnięcia sporu, • dobre usługi – są świadczone przez stronę trzecią, która ma doprowadzić do podjęcia rozmów między zainteresowanymi; od mediacji różni się tym, że strona trzecia nie wysuwa własnych propozycji rozwiązań; przykładem może być działanie Francji, za której pośrednictwem zostały podjęte tajne rozmowy między rządami USA i północnego Wietnamu, zakończone podpisaniem układów paryskich w 1973 r., • niezależne komisje śledcze/badawcze – powoływane przez strony w celu ustalenia stanu faktycznego w konkretnej sprawie; ten sposób rozwiązywania sytuacji konfliktowych jest dziś rzadko stosowany, chociaż czasem ma charakter pomocniczy względem innych procedur; przykładem są raporty powstające na zamówienie ONZ, • pojednowstwo/koncyliacja – polega na powołaniu specjalnej komisji, która na prośbę stron bada sprawę oraz wysuwa niewiążące propozycje wyjścia z konfliktowej sytuacji; możliwe jest powołanie niezależnego zespołu, w którym zasiadają przedstawiciele stron trzecich, lub zaproszenie do jego składu reprezentantów obu zważnionych stron (np. komisja koncyliacyjna ONZ w sprawie Cypru)
Sądowe
<ul style="list-style-type: none"> • arbitraż międzynarodowy – strony mają możliwość wyboru sędziów, podstaw prawnych orzekania oraz zasad proceduralnych; wyniki postępowania mają charakter wiążącego wyroku; przykładem jest rozwiązanie sporu dotyczącego połowu fok w Cieśninie Beringa w 1893 r., • sądownictwo międzynarodowe – polega na rozpoznaniu sprawy przez trybunał wskazany przez obie strony, funkcjonujący w trybie stałym; państwa nie mają wpływu ani na skład trybunału, ani na procedurę postępowania; podstawą orzekania jest prawo międzynarodowe, a wyrok jest wiążący dla stron; przykładem jest rozstrzygnięcie przez Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości sporu między Wielką Brytanią a Albanią dotyczącego wyspy Korfu